

Nr 243.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bestri-
dande av kostnaderna för värnpliktslån; given Stock-
holms slott den 9 maj 1941.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsråds-
protokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla
det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen
hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms
slott den 9 maj 1941.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIG-
FORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ,
ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför
chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld:

Av det vid propositionen nr 16 till 1940 års urtima riksdag med förslag
till förordning om värnpliktslån fogade utdraget av statsrådsprotokollet för
den 1 augusti 1940 framgår, bland annat, att *sociala försvarsberedskaps-*
kommittén vid framläggandet av sitt förslag i ämnet utgått från att lånen i
fråga skulle utgå ur en för ändamålet särskilt bildad fond, »värnpliktslåne-
fonden», vilken skulle förvaltas av statskontoret med biträde, såvitt rörde
de särskilda lånen, av länsstyrelserna. Erforderliga medel för fonden skulle
enligt kommitténs förslag anvisas över riksstaten i form av förslagsanslag,
som för budgetåret 1940/41 uppskattningsvis beräknats till 5,000,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1941. 1 saml. Nr 243.

1117 41

Gentemot detta förslag framfördes vissa erinringar av statskontoret och riksräkenskapsverket i dessa myndigheters i ärendet avgivna remissutlåtanden.

Statskontoret framhöll sålunda, att den tillämnade värnpliktslånefondens budgetmässiga konstruktion icke närmare angivits av kommittén. Man hade emellertid tänkt sig att det anslag, varmed fonden skulle finansieras, skulle givas karaktären av förslagsanslag. Under sådana förhållanden och då fondens uppgift närmast vore att råda bot för tillfälliga missförhållanden, syntes det statskontoret principiellt riktigast, att fonden konstruerades såsom en diversemedelsfond på sätt som skett med den med värnpliktslånefonden i vissa avseenden likartade mödrahjälpsfonden.

Riksräkenskapsverket uttalade som sin åsikt, att anslaget till bestridande av värnpliktslån jämlikt gällande budgetprinciper borde erhålla karaktären av reservationsanslag. Därest utbetalningar av värnpliktslån skulle bli påkallade, innan det visat sig möjligt att närmare beräkna medelsbehovet i och för uppförande av särskilt anslag för ändamålet å tilläggsstat, syntes utbetalta belopp böra avföras från det under kapitalbudgeten, fonden för förslag till statsverket, upptagna förskottsanslaget för försvarsberedskapens stärkande i allmänhet (VII b). Därigenom vunnes även den fördelen, att man icke för det dåvarande behövde taga ställning till den svårbedömda frågan, huruvida och till vilket belopp avskrivningsanslag eventuellt kunde behöva anlitas.

För egen del föreslog jag, efter samråd med chefen för finansdepartementet och i anslutning till riksräkenskapsverkets yttrande, att utbetalade värnpliktslånebelopp under innevarande budgetår tillsvidare skulle få avföras från anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m., varefter frågan om anvisande av ett särskilt anslag för ändamålet å tilläggsstat kunde med säkrare utgångspunkter upptagas vid budgetårets slut; lämpligast syntes vara, att utbetalningarna utginge av förskottsanslaget till Försvarsväsendet i allmänhet: Löpande utgifter (IV: G: b). Frågan om bildande av en särskild värnpliktslånefond syntes vid sådant förhållande icke böra upptagas förrän i nämnda sammanhang, varav följde, att statskontoret icke för det dåvarande syntes behöva påläggas någon egentlig förvaltningsverksamhet med avseende å värnpliktslånen; denna syntes tillsvidare helt kunna omhänderhavas av länsstyrelserna. Emellertid syntes det för enhetlighets vinnande lämpligt, att länsstyrelsernas förvaltningsverksamhet i förevarande avseende ägde rum under statskontorets överinseende.

Riksdagen (tredje särskilda utskottets utlåtande nr 5, sid. 4; urtima riksdagens skrivelse nr 29) anslöt sig till vad sålunda föreslagits, varefter Kungl. Maj:t den 31 augusti 1940 utfärdade förordning om värnpliktslån (nr 824). I anslutning härtill fann Kungl. Maj:t genom beslut samma dag gott *dels* ställa det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. för budgetåret 1940/41 uppförda förskottsanslaget till Försvarsväsendet i allmänhet: Löpande utgifter (Gb) till statskontorets förfogande, att av statskontoret disponeras i enlighet med Kungl. Maj:ts särskilda beslut, *dels* anbefalla statskontoret att av nämnda förskottsanslag, under titel »Värnpliktslån», till

länsstyrelserna på rekvisition utbetala erforderliga belopp för utlämnande enligt omfördälda författning av värnpliktslån, vilka lån skulle i statskontorets och länsstyrelsernas räkenskaper bokföras såsom diverse medel, *dels ock* föreskriva, att, därest värnpliktslån uppsagts till omedelbar betalning, på grund av sådan uppsägning återbetalat belopp skulle av statskontoret tillgodoföras nämnda förskottsanslag.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har avsikten varit, att frågan om värnpliktslånerörelsens definitiva finansiering skulle upptagas vid innevarande budgetårs slut, och jag anhåller nu att få underställa nämnda fråga Kungl. Maj:ts prövning.

Ur budgetteknisk synpunkt torde den för värnpliktslånen finansiering erforderliga investeringen böra äga rum i fonden för låneunderstöd, enär de för ändamålet investerade medlen icke skola användas i en fortgående lånerörelse utan redan vid investeringen förutsättas skola automatiskt återbäras i den mån utlämnade lån inbetalas.

Beträffande frågan om den erforderliga kapitalinvesteringens storlek för innevarande budgetår får jag erinra, att hittills utlämnats värnpliktslån till ett sammanlagt belopp av omkring 5,000,000 kronor. Intill utgången av budgetåret torde man kunna räkna med ett sammanlagt medelsbehov för värnpliktslån av 6,000,000 kronor. För reglering av de utgifter för värnpliktslånen, som avförts å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m., och för lånerörelsens finansiering intill utgången av nu löpande budgetår torde därför såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 böra äskas ett reservationsanslag å 6,000,000 kronor.

Då det kan förväntas, att de särskilda hjälpbehov, vilkas tillgodoseende avses med värnpliktslån, komma att förefinnas jämväl under budgetåret 1941/42, torde det vara lämpligt att redan nu särskilda medel för ändamålet anvisas för nämnda budgetår. Storleken av denna medelsanvisning är i nuvarande läge helt naturligt svår att närmare fastställa. Försiktigheten bjuder att icke räkna med ett alltför knappt belopp. Jag förordar, att medelsbehovet beräknas till 4,000,000 kronor. Skulle detta belopp icke räcka till för utlämnande av lån i önskvärd omfattning, torde ytterligare medel få äskas å tilläggsstat.

Vad slutligen angår frågan om erforderlig avskrivning av de i det föregående berörda kapitalinvesteringarna, torde chefen för finansdepartementet i annat sammanhang komma att framlägga förslag i sådant hänseende.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till *Värnpliktslån* såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 6,000,000;
dels ock till *Värnpliktslån* såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd för budgetåret 1941/42 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämna, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Anders Broberg.
